

İşletme ve Yönetim Çalışmalarında Psikolojik Dayanıklılık: WoS Veri Tabanına Dayalı Bir Değerlendirme

Psychological Resilience in Business and Management Studies: An Assessment Based on WoS Database

Suna KÖSE ^a

^a Bağımsız Araştırmacı, Türkiye, kosesuna26@gmail.com

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Psikolojik Dayanıklılık
Yönetim
İşletme
Betimsel İçerik Analizi

Amaç – Bu çalışmanın amacı: Web of Science (WoS) veri tabanında, İşletme ve Yönetim kategorisinde yer alan dergilerde psikolojik dayanıklılık konusu ile ilgili yapılan bilimsel yayınların betimsel içerik analiz yöntemi ile incelenmesidir.

Yöntem – Çalışmanın amacı kapsamında, WoS veri tabanında, İşletme ve Yönetim kategorisinde, Social Sciences Citation (SSCI), Emerging Sources Citation (ESCI) ve Science Citation Index Expanded (SCI-Expanded) indekslerde, “psikolojik dayanıklılık (psychological resilience)” anahtar kelimesi ile hem konu başlıklarında hem de çalışmaların künyelerinde tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda konu ile ilişkili toplam 43 adet çalışmaya ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmalar, betimsel içerik analiz yöntemi ile yayımlandıkları yıla yayımlandıkları dergiye, kullandıkları araştırma türüne, çalışıldıkları örneklem grubuna, aldığı atıf sayısına ve yer aldıkları dergi çeyreklik dilimine (Q) göre analiz edilmiştir.

Gönderilme Tarihi 17 Ocak 2023

Revizyon Tarihi 12 Haziran 2023

Kabul Tarihi 20 Haziran 2023

Bulgular – Analiz sonucunda elde edilen bulgulara göre, psikolojik dayanıklılık ile ilgili yapılan çalışmaların 2020 yılından sonra artış gösterdiği en fazla çalışmaların ise 2022 yılında kaleme alındığı, çalışmaların en fazla sırayla “Entrepreneurship Theory And Practice” ve “International Journal Of Human Resource Management” dergilerinde yer aldığı, çalışmalarda en çok “nicel” araştırma tekniklerinin tercih edildiği, ilgili konunun en fazla çalışıldığı örneklem grubu sırasıyla “firma çalışanları” ve “firma sahipleri/yöneticileri” oluşturduğu, en fazla atıf, Shin, vd., (2012)’nin “Resources for change: the relationships of organizational inducements and psychological resilience to employees' attitudes and behaviors toward organizational change” adlı makale olduğu, psikolojik dayanıklılık ile ilgili makalelerin yayımlandığı dergilerin en fazla sırayla Q1 ve Q2 çeyreklik dilimde yer aldığı görülmektedir.

Tartışma – Bulgulardan hareketle, farklı disiplinlerce ele alınan psikolojik dayanıklılık olgusunun, yönetim ve işletme literatüründeki gelişimine ilişkin bir çerçeve oluşturmak için yapılan bu çalışmada konu ile ilgili yazılmış bilimsel yayınların genel bir profili oluşturulmuştur ve ilgili araştırmacılara gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

Makale Kategorisi:
Araştırma Makalesi

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Psychological Resilience
Management
Business
Descriptive Content
Analysis

Purpose – The aim of this study is to analyze the scientific publications on the subject of psychological resilience in the journals in the Business and Management category in the Web of Science (WoS) database, with the descriptive content analysis method.

Design/methodology/approach – Within the scope of the study, In the WoS database, In the category of Business and Management, Social Sciences Citation (SSCI), Emerging Sources Citation (ESCI) and Science Citation Index Expanded (SCI-Expanded) indexes, With the keyword “psychological resilience”, both the subject headings and the tags of the studies were searched. As a result of the search, a total of 43 studies related to the subject were reached. Achieved studies, The descriptive content analysis method was analyzed according to the year they were published, the journal they were published in, the type of research they used, the sample group they were working with, the number of citations received and the quarterly (Q) of the journal they were in.

Findings – As a result of the analysis, the studies on psychological resilience increased after 2020 and the highest number of studies was written in 2022. The journals in which the studies are included are “Entrepreneurship Theory and Practice” and “International Journal of Human Resource Management” journals. “quantitative” research techniques were used the most in the studies, and the sample group in which the subject was studied the most was “company employees” and “company owners/managers”, respectively. Most cited, Shin, et al., (2012), There is an article titled “Resources for change: the relationships of organizational incentives and psychological resilience to employees' attitudes and behaviors toward organizational change”, It is seen that the journals in which articles on psychological resilience are published are mostly in the Q1, Q2 quarter.

Received 17 January 2023

Revised 12 June 2023

Accepted 20 June 2023

Article Classification:
Research Article

Önerilen Atıf / Suggested Citation

Köse, S. (2023). İşletme ve Yönetim Çalışmalarında Psikolojik Dayanıklılık: WoS Veri Tabanına Dayalı Bir Değerlendirme, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 15 (2), 1196-1205.

Discussion – Based on the findings, the psychological resilience phenomenon handled by different disciplines, In this study, which was carried out to create a framework for the development of management and business literature, a general profile of the scientific publications written on the subject was created and suggestions for future research were presented to the relevant researchers.

1. GİRİŞ

Günümüzde küreselleşmenin getirdiği hızla değişen yapılar ve artan rekabet ile belirsizliğin hakim olduğu iş dünyasında insanlar, çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Karşılaşılan bu zorluklar, fiziksel ve psikolojik gelişimlerinde bir takım problemlere yol açmaktadır. İnsanların bu problemlere karşı gösterdiği tepkiler birbirinden farklı bir biçimde gerçekleşebilmektedir. Kimileri problemlerle baş edebilirken, kimileri mücadele edemeyip uzun süre etkisinde kalabilmektedir. Organizasyonlar, ekonomik düzen içerisinde varlığını sürdürülebilir kılmak adına, özellikle beklenmeyen olumsuz durumlar karşısında direnç gösterebilme becerisine sahip çalışanlara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu özelliği nedeni ile psikolojik dayanıklılık, organizasyonlar ve yönetim açısından önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda insanların karşılaştıkları olumsuz durumlara tepkilerinin farklılık göstermesi ve buna neden olan faktörlerin merak edilmesi işletme ve yönetim araştırmacılarında dayanıklılık kavramına olan akademik ilgisi istikrarlı bir şekilde artış göstermektedir (Hillmann ve Guenther, 2021; Labrague, 2021).

Bu çalışma, Web of Science (WoS) veri tabanında, işletme ve yönetim alanında, psikolojik dayanıklılık konusu ile ilgili yapılan akademik çalışmaların gelişimini gözden geçirmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmada öncelikle kavramsal çerçeve oluşturulmuştur daha sonra “psikolojik dayanıklılık” konusunun gelişiminin incelenmesi için (WoS) indekslerinde, işletme ve yönetim kategorisinde, 1 Ocak 2023 tarihinde, zaman kısıtlaması olmadan tarama yapılmıştır. Bu tarama sonucunda, 2011-2022 yılları arasında yayımlanmış ilgili çalışmalar betimsel içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Farklı çalışma disiplinlerinde, konu ile ilgili yayınlanan çalışmaların içeriğine dair sunulacak bütüncül veriler, diğer araştırmacılara konu hakkında farklı bakış açıları geliştirmelerine katkıda bulunması açısından önem arz etmektedir (Çalık ve Sözbilir, 2014). Bu duruma istinaden, ulusal ve uluslararası literatürde, söz konusu konu ile ilgili herhangi bir betimsel içerik analizine rastlanılmamış olması bu çalışmanın özgün değerini oluşturmada ve literatüre özgün bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Organizasyonların içinde faaliyet gösterdiği rekabet ortamı giderek daha belirsiz ve karmaşık hale gelmesi organizasyonların daha sık gerçekleşen dinamik durumlarla karşı karşıya kalmasına yol açmaktadır. Salgınlar, doğal afetler, terör saldırıları ve küresel mali krizler gibi bir çok büyük ölçekli yaşanan olaylar içerisinde organizasyonun, varlığını sürdürülebilir kılması dahil bir çok fonksiyonunu etkileyebilmektedir (Raetze, vd., 2021: 609-610). Organizasyon düzeyindeki etkiye ek olarak takım düzeyinde (Stoverink, vd., 2020) ve bireysel düzeyde de (Aronsson vd., 2017) etki söz konusudur.

Dayanıklılık araştırmaları 1970’li yıllarda psikoloji, psikiyatri ve eğitim alanlarında başlamıştır (Bonanno, vd., 2015). Dayanıklılık, bir bireyin stresli veya yıkıcı bir olay karşısında sağlıklı bir şekilde uyum sağlamasına izin veren kişisel nitelikler ve beceriler olarak tanımlanmaktadır (Connor ve Davidson, 2003: 76; Coutu, 2002: 51). Söz konusu terim yüzyıllardır yaygın olarak kullanılsa da, psikolojik bir yapı olarak ele alınması son birkaç yılda geçerlilik kazanmıştır. Psikolojik Dayanıklılık, stres faktörlerinin potansiyel olumsuz etkilerine karşı kişinin kendini dış etkenlerden korumadaki rolü olarak tanımlanır. Literatürde, Psikolojik dayanıklılık, genellikle bir kişilik özelliği olarak kavramlaştırılırken aynı zamanda bir süreç olarak ifade edilmiştir. (Fletcher ve Sarkar, 2013: 15-16). Kişinin karşılaştığı olumsuz durumları yönetmesini sağlayan önemli bir kaynak olan psikolojik dayanıklılık, kişilerin zorlu olaylar karşısında psikolojik kaynaklarını etkin bir şekilde kullanması stres düzeyini azaltma ve pozitif tutumlar içerisinde olma eğiliminde olduğunu göstermektedir. (Jiseon Shin, vd., 2012: 731-732). Literatürde, farklı disiplinlerde çalışılan psikolojik dayanıklılık konusu çoklu bağlamlarda çoklu anlamlar kazanmıştır (Bonanno, vd., 2015: 139-140). Bunlardan biri olan psikolojik dayanıklılık yapısının açıklanmasında kullanılan Kobasa’nın yaklaşımına göre, psikolojik dayanıklılık; kendine ve işine bağlı olma, kişinin kişisel olarak deneyimleri ve kazanımları üzerinde yaşadığı kontrol duygusu ve çevresindeki değişikliklere karşı meydan okuma algısı olmak üzere üç faktörlü bir yapı ile açıklarken (Kobasa, 1979: 9-10), Friborg vd., (2005: 29-30), çalışmalarında, psikolojik dayanıklılığın açıklanmasında kişisel yapısal özellikler, aile uyum ve desteği, sosyal çevre, iş arkadaşları vb. dışsal destek

unsurları olarak üç kategoride ele almışlardır. Bundan hareketle, psikolojik dayanıklılık üzerinde etkili faktörler kapsamında, Lee, vd., (2013: 273-275), meta-analiz çalışmasında, dayanıklılık üzerindeki en yüksek etkinin koruyucu faktörleri ile, orta düzeyde etkinin risk faktörleri ile ve son olarak en düşük etkinin demografik faktörlerle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak Psikolojik dayanıklılık, zorlu ve stresli durumlar karşısında iyimserlik, olumlu düşünme öz yeterlik ve benlik saygısı ile kişiyi risk faktörlerinden depresyon, kaygı ve diğer psikiyatrik rahatsızlıklara karşı aktif olarak koruyan dinamik bir süreci ifade etmektedir.

Günümüzde küreselleşmenin getirdiği hızlı değişen yapılar ve artan rekabet ile kaotik ortamın hakim olduğu iş dünyası, beklenmeyen olumsuz durumlar karşısında direnç gösterebilme becerisine sahip çalışanlara ihtiyaç duymaktadır (Coutu, 2002). Bu özelliği nedeni ile psikolojik dayanıklılık, organizasyonlar ve yönetim açısından önemli bir olgudur. Psikolojik dayanıklılığı yüksek seviyede olan çalışanların esnek ve olumsuz durumlar karşısında daha mücadeleci bir yapıya sahip olmaları yüksek iş tatmini, yüksek performans, artan örgüte bağlılık, artan lider ve üye etkileşimleri, yüksek psiko-sosyal uyum, artan yaşam doyumu, azalan tükenmişlik sendromu, düşük işe devamsızlık oranı, düşük stres ile sonuçlandığına ilişkin çalışmalar mevcuttur (Masten ve Reed, 2002; Luthans, vd., 2007; Villavicencio-Ayub vd., 2014; Meng vd., 2017; Xiang vd., 2020; Siltanen vd., 2021).

Son yıllarda psikolojik dayanıklılık kavramı organizasyon ve yönetim çalışmalarında hızlı bir ivme kazanmıştır. Uluslararası literatürde gelişmeler dikkate alındığında, ilgili konu ile ilgili yapılan çalışmaların genel eğilimlerinin belirlenmesi gelecekte yapılan çalışmalar için büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada bu eğilimlerin belirlenmesi özellikle Türkiye’de organizasyon ve yönetim alanında ilgili konu ile yapılan çalışmaların sayısının artması yönünde bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

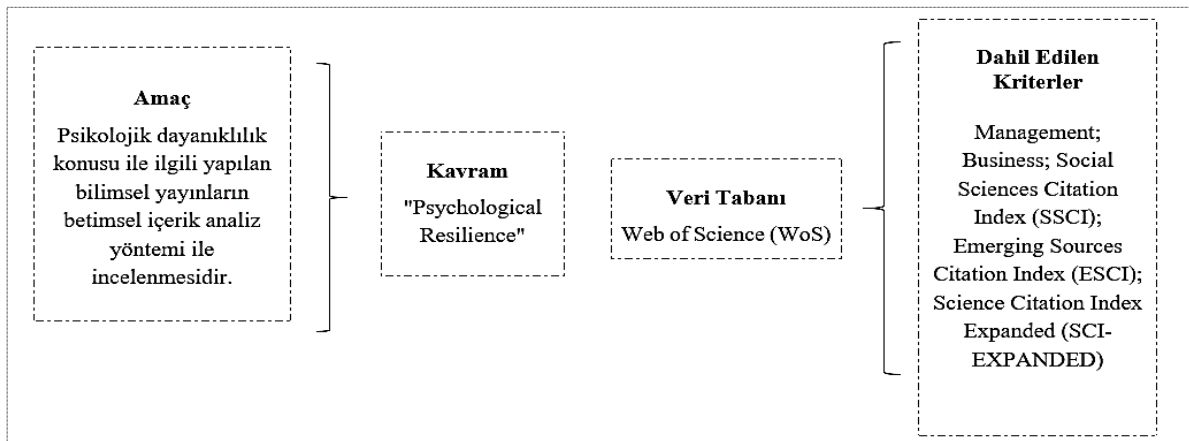
3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı ve Örneklemini

Araştırmanın temel amacı, Web of Science Core Collection (WoS) veri tabanında, İşletme ve Yönetim alanlarında, psikolojik dayanıklılık konusu ile ilgili yazılmış bilimsel yayınların genel profilini ortaya koyarak bu konu ile ilgili araştırmacılara genel bir çerçeve sunmak hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, 1 Ocak 2023 tarihinde WoS veri tabanında, “SSCI”, “ESCI”, “SCI-Expanded” indekslerde, yönetim ve işletme kategorilerinde, konu başlığı (topic) “Psychological Resilience” anahtar kelimesi ile tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda, araştırmanın örneklemini, 2011-2022 yılları arasında yayınlanmış toplam 43 adet amprik ve amprik olmayan çalışmalar oluşturmaktadır.

3.2. Araştırmanın Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak, bilimsel yayın sınıflandırma formu kullanılmıştır. Araştırma sınıflandırma formu hazırlanırken, daha önce literatürde yer alan betimsel içerik analizi kullanılarak yapılan çalışmalar incelenmiştir (İmamoğlu, vd., 2022; Akyürek, 2022; Akbulut ve Yavuz, 2022). Formda 6 kritere göre sınıflandırma yapılmıştır. Bunlar, yayınların yılı, yayınlandığı dergi, kullandığı araştırma türü, çalışıldığı örneklem grubu, aldığı atıf sayısı ve dergilerin yer aldıkları çeyreklik dilimlerdir (Q). Bu formdan elde edilen veriler Microsoft Office Excel programında sınıflandırılıp, incelenmiştir. Şekil 1’de verilerin toplanması sürecinde izlenen adımlara yer verilmiştir.

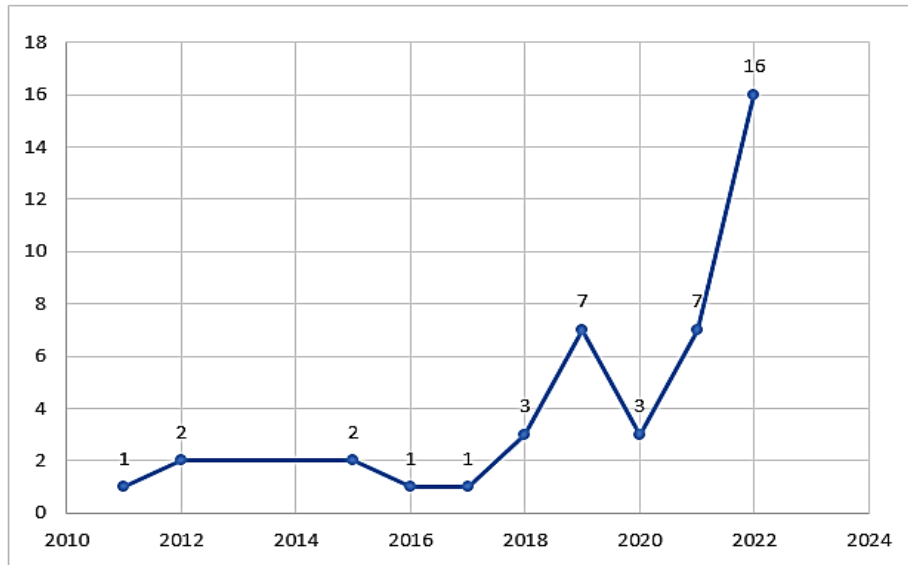

Şekil 1. Verilerin toplanmasında izlenen adımlar (Nassif and Garçon (2022), çalışmasından uyarlanmıştır)

Konu ile ilgili ulaşılan çalışmalar, nitel araştırma tekniklerinden betimsel içerik analiz tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Farklı disiplinlerde kullanılan nitel araştırma tekniklerinden içerik analizleri, araştırma sonucunda elde edilen verilere ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar almak üzere kullanılan bir araştırma yöntemidir (Krippendorff, 1980: 25). Suri ve Clarke (2009: 395-396), içerik analizlerinin, metodolojik olarak, araştırma sentez yöntemlerindeki gelişmeleri kapsayıcı bir bakış açısıyla ele aldığı çalışmada, araştırılan konunun yaygınlaştırılması ve genel eğilimin belirlenmesi ile gelecekte ilgili alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacıların, araştırmalarının şekillendirilmesinde önemli bir role sahip olduğu ifade edilmiştir. En genel anlamda içerik analizleri, meta-analiz, meta sentez ve betimsel içerik analiz olmak üzere üç başlıkta ele alınmaktadır (Çalık ve Sözbilir, 2014 : 34). Bu çalışmada, içerik analizlerinden, betimsel içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi, belirlenen bir konu üzerine yapılmış olan araştırmaların incelendiği ve araştırma sonuçlarının genel eğilimlerinin belli bir boyutta ele alındığı sistematik çalışmalar olarak tanımlanmaktadır (Çalık ve Sözbilir, 2014 : 34 ; Dinçer, 2018 : 177). Ayrıca mevcut çalışmada, diğer platformlara göre daha zengin içeriğe sahip olması ve akademik açıdan daha nitelikli değerlendirilen "SCI", "SSCI", "ESCI", "SCI-Expanded" gibi etki faktörü yüksek dizinleri içermesi gibi nedenlerden dolayı verilerin toplanmasında Web of Science (WoS) platformu tercih edilmiştir. İlgili literatür incelendiğinde, sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda, WoS, Google Scholar, Scopus vb. farklı veri toplama platformları kullanıldığı görülmektedir (Gong, vd., 2019; Küster-Boluda, vd., 2022; Şkare, vd., 2022; Deveci ve Koç, 2020; Erdoğan ve Çiğdemli, 2022) .

4. BULGULAR

Şekil 1’de WoS veri tabanında, işletme ve yönetim çalışmaları kapsamında, Psikolojik Dayanıklılık konusu ile ilgili yayınlanan çalışmaların yıllara göre dağılımı verilmiştir. Buna göre, 2019 (n=7) ve 2021 (n=7) yılında çalışmaların arttığı, en fazla çalışmaların ise 2022 (n=16) yılında yapıldığı görülmektedir.

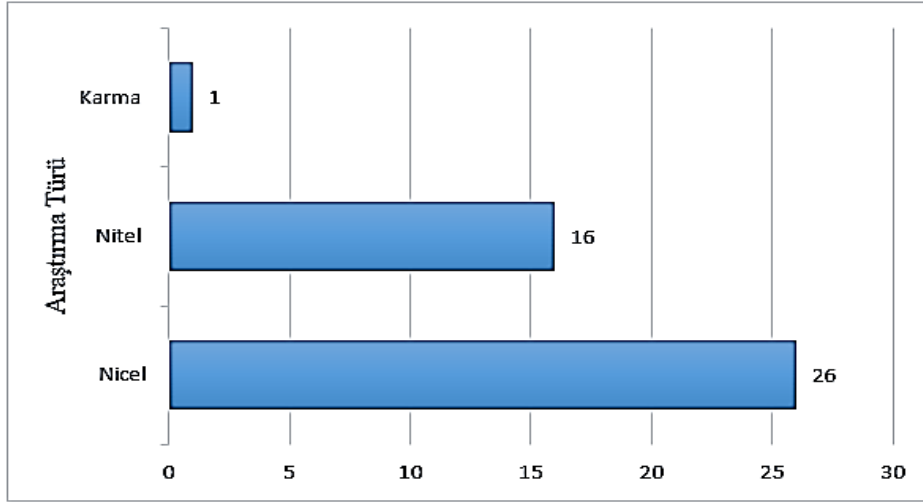
Şekil 2. WOS Veri Tabanında Makalelerin Yayınlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Tablo 1’de Wos veri tabanında, işletme ve yönetim kapsamında yer alan psikolojik dayanıklılık konusu ile ilgili yapılan çalışmaların yayınladıkları dergilere göre dağılımı verilmiştir. Buna göre, toplam 34 farklı dergide konu ile ilgili yapılan çalışmaların olduğu görülmektedir. Söz konusu dergiler incelendiğinde, en fazla çalışmaların yer aldığı dergiler Amerika Birleşik Devletleri menşeli "Entrepreneurship Theory And Practice" ve İngiltere menşeli "International Journal Of Human Resource Management" dergileridir.

Tablo 1: WoS Veri Tabanında Makalelerin Yayınlandığı Dergilerin Dağılımı

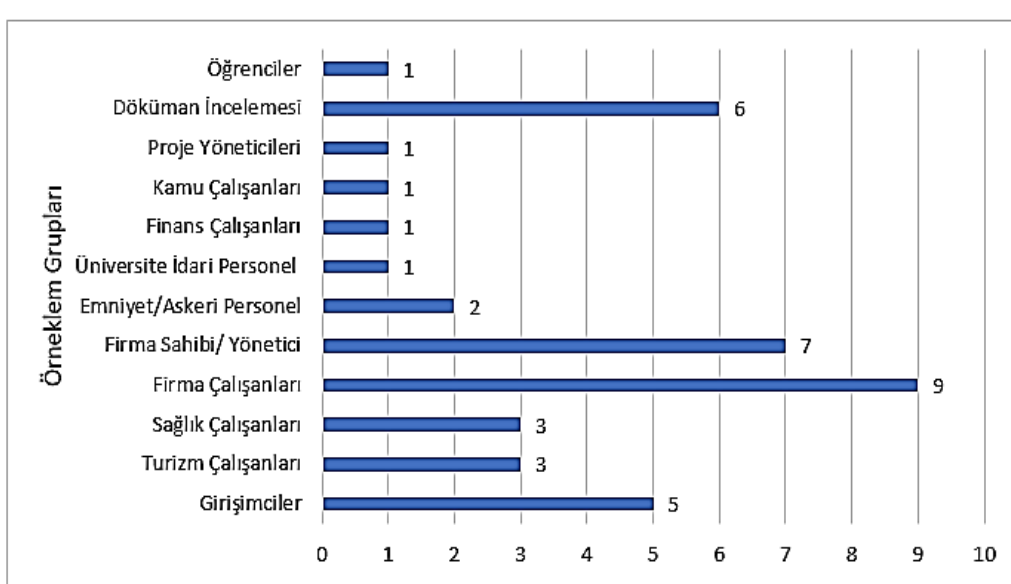
Makaleler	Sayı
Entrepreneurship Theory And Practice	3
International Journal Of Human Resource Management	3
Group Organization Management	2
Human Relations	2
International Journal Of Organizational Analysis	2
Journal Of Applied Psychology	2
Journal Of Business Research	2
Leadership Organization Development Journal	2
Academy Of Management Journal	1
Asian Business Management	1
Career Development International	1
European Journal Of Training And Development	1
Evidence Based Hrm A Global Forum For Empirical Scholarship	1
Future Business Journal	1
Industrial Marketing Management	1
International Entrepreneurship And Management Journal	1
International Journal Of Contemporary Hospitality Management	1
International Journal Of Entrepreneurial Behaviour Research	1
International Journal Of Productivity And Performance Management	1
Journal Of Business And Psychology	1
Journal Of Business Venturing	1
Journal Of Consumer Marketing	1
Journal Of Hospitality And Tourism Management	1
Journal Of Managerial Psychology	1
Journal Of Nursing Management	1
Journal Of Occupational And Organizational Psychology	1
Journal Of Organizational Change Management	1
Journal Of Organizational Effectiveness People And Performance	1
Journal Of Small Business Management	1
Small Business Economics	1
Total Quality Management Business Excellence	1
Tourism Management Perspectives	1
Pacific Business Review International	1
Toplam	43

Mevcut çalışmada, ilgili çalışmalar, metodolojik özellikler kapsamında da incelenmiştir. Buna göre, şekil 3'te, WoS veri tabanında, işletme ve yönetim çalışmaları kapsamında, psikolojik dayanıklılık konusu ile ilgili yayınlanan çalışmaların hangi araştırma türünü kullandığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Şekil 3 incelendiğinde, çalışmalarda en fazla nicel araştırma türü tercih edilmiştir (% 61) . Aynı zamanda incelenen çalışmaların kullanmış olduğu veri toplama araçları incelendiğinde, en fazla veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanıldığı görülmüştür. Diğer çalışmalarda ise görüşme, döküman incelemesi ve literatür taraması tercih edilmiştir.

Şekil 3. WOS Veri Tabanında Makalelerin Araştırma Türüne Göre Dağılımı

Şekil 4'te konunun çalışıldığı grupların dağılımına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre, en çok çalışılan örneklem grupları sırasıyla "firma çalışanları", "firma sahipleri/yöneticileri" ve "doküman incelemesi" oluşturmaktadır.

Şekil 4. WOS Veri Tabanında Makalelerin Çalışıldığı Örneklem Gruplarına Göre Dağılımı

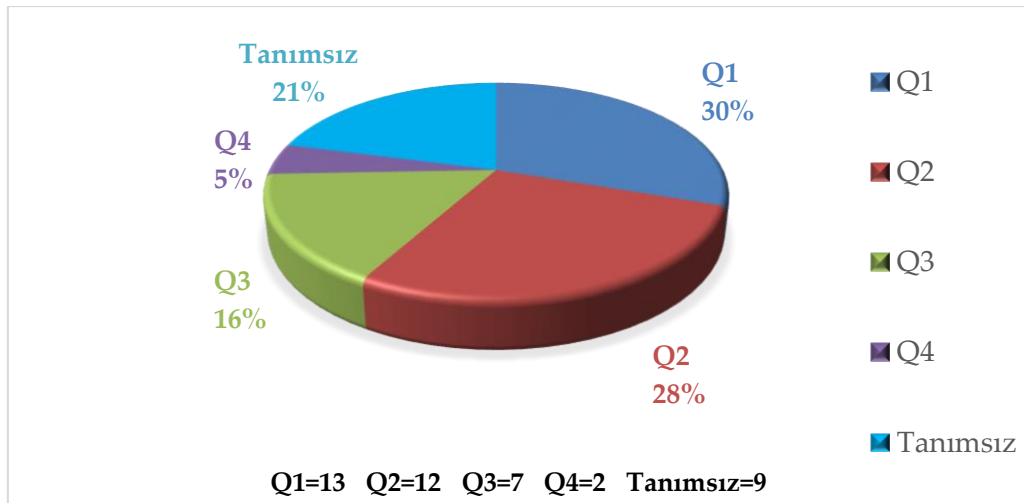
Tablo 2 'de konu ile ilgili WOS veri tabanında en fazla atıf almış olan ilk 10 makaleye ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Buna göre, en fazla atıfı, Shin, vd., (2012)'in "Resources for change: The relationships of organizational inducements and psychological resilience to employees' attitudes and behaviors toward organizational change" adlı makalesi almıştır (n=311).

Tablo 2. WOS Veri Tabanında Makalelerin Aldıkları Atıf Sayısına Göre Dağılımı

Makaleler	Atıf Sayısı
1 Resources for change: The relationships of organizational inducements and psychological resilience to employees' attitudes and behaviors toward organizational change	311
2 The Relations Of Daily Task Accomplishment Satisfaction With Changes İn Affect: A Multilevel Study İn Nurses	73
3 The emergence of team resilience: a multilevel conceptual model of facilitating factors	58
4 Entrepreneurial Resilience: A Biographical Analysis Of Successful Entrepreneurs	50
5 Resilience in the modern career	48
6 Innovator resilience potential: A process perspective of individual resilience as influenced by innovation project termination	48
7 Psychological Resilience and Its Downstream Effects for Business Survival in Nascent Entrepreneurship	43
8 Psychological capital, coping mechanisms and organizational resilience: Insights from the 2016 Kaikoura earthquake, New Zealand	41
9 On the relationships of resilience with organizational commitment and burnout: a social exchange perspective	28
10 Employee resilience: development and validation of a measure	27

Şekil 5'te WoS veri tabanında "Journal Citation Reports (JCR) " başlık içerisinde yer alan, makalenin yayınlanmış olduğu dergi çeyreğine (Q) ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Çeyreklik dilim, veri tabanında indekslenen bir derginin kendi bilimsel kategorisindeki sıralamasını gösteren bir değerdir (Orbay, Miranda ve Orbay, 2020: 2-3). Çeyrek dilimlerin değerlendirilmesi şu şekildedir: İlk %25'lik kısım Q1, ikinci %25'lik kısım Q2 (%25-%50), üçüncü %25'lik kısım Q3 (%50-%75), son olarak dördüncü %25'lik kısım Q4 olarak değerlendirilmektedir. Mevcut çalışmada, WoS'da yer alan işletme ve yönetim alanında yayınlanan psikolojik dayanıklılık konu başlıklı makalelerin yer aldığı "Quartile in Category" değerleri şekil 3'te verilmiştir. Buna göre, psikolojik dayanıklılık ile ilgili makalelerin yayınlandığı dergilerin en fazla Q1 (n=13) çeyreklik diliminde yer aldığı görülmektedir. Ayrıca veri toplama sürecinde, bazı dergilerin WoS veri tabanında dergi çeyreklerine ilişkin bilgilerin yer almamasından dolayı çalışmada Q dilim, tanımsız olarak adlandırılmıştır.

Şekil 5. Wos Veri Tabanında Makalenin Yayınlanmış Olduğu Derginin Yer Aldığı Çeyreklik Dilimlere (Q) Göre Dağılımı

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, farklı disiplinlere konu olan, genel olarak kişinin zorlu ve stresli koşullar altında dirençli olabilme kapasitesi şeklinde tanımlanabilen psikolojik dayanıklılık (Coutu, 2002; Luthans, 2002), psikiyatri, psikoloji, ve eğitim alanlarında daha sık ele alınan araştırma konusu iken zaman içerisinde ekonomik düzende, küreselleşmenin getirdiği karmaşık ve belirsiz ortamlarda yaşanması muhtemel, öngörülemez durumlar karşısında, bireylerin dirençli olabilme kapasitesinin, organizasyonların amaçlarını gerçekleştirebilme ve varlığını sürdürülebilir kılabilme noktasında kritik bir öneme sahip olmasından dolayı, ilgili konunun, işletme ve yönetim alanındaki zamansal eğilimlerini belirlemek amacıyla bir betimsel içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla, 1 Ocak 2023 tarihinde WoS veri tabanında, "SSCI", "ESCI", "SCI-Expanded" indekslerde, yönetim ve işletme kategorilerinde, konu başlığı (topic) "Psychological Resilience" anahtar kelimesi ile tarama yapılmıştır. Tarama sonucunda, 2011-2022 yılları arasında yayınlanmış toplam 43 adet amprik ve amprik olmayan çalışmalara ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmalar, yayımlandıkları yıla, yayımlandıkları dergiye, kullandıkları araştırma türüne, çalışıldığı örneklem grubuna, aldığı atıf sayısına ve dergilerin yer aldıkları çeyreklik dilimlerine (Q) göre, Microsoft Office Excel programında sınıflandırılıp, incelenmiştir.

Analizler sonucunda elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir: 1. WoS veri tabanında, işletme ve yönetim çalışmaları kapsamında, psikolojik dayanıklılık yayınlarının 2020 yılından sonra arttığı görülmektedir. Bunun en önemli nedenlerinden biri olarak, Kasım 2019'da ortaya çıkan ve dünya geneline yayılan Covid-19 küresel salgın ile her alanda oluşan kaotik ve belirsiz süreçte özellikle bireylerin yaşamış olduğu dayanıklılık kapasitesinin öneminin daha iyi anlaşılması şeklinde söyleyebiliriz. 2. İlgili konuda yapılan çalışmaların yayımlandıkları dergilere göre incelediğimizde, toplam 34 farklı dergide çalışmaların olduğu görülmektedir. Söz konusu dergiler incelendiğinde, belli bir dergide yığılma olmadığı ama diğerlerine göre çok az da olsa sayıca fazla çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Bu dergiler "Entrepreneurship Theory And Practice" ve "International Journal Of Human Resource Management" dergileridir. 3. İlgili konuda yapılan çalışmaların atıf sayısına göre incelediğinde, en fazla atıf alan çalışmanın Shin, vd., (2012) ait çalışma olduğu belirlenmiştir. Shin ve arkadaşları çalışmalarında, 234 çalışan ve 45 yöneticiden oluşan bir örneklemde, anket tekniği kullanılarak elde edilen veriler ışığında, çalışanların örgütsel değişime bağlılıkları belirlemek için, örgütsel teşvikler ve çalışan psikolojik dayanıklılık olarak varsayılan iki kaynağın önemine dikkat çekmişlerdir. 4. İlgili konuda yapılan çalışmalarda kullanılan araştırma türüne göre, en fazla nicel araştırma türü tercih edildiği görülmektedir. Aynı zamanda çalışmaların kullanmış olduğu veri toplama araçları ayrı olarak incelendiğinde, en fazla veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanıldığı görülmüştür. Diğer çalışmalarda ise, görüşme, döküman incelemesi ve literatür taraması tercih edilmiştir. 5. İlgili çalışmalarda en fazla "Firma çalışanları", "Firma Sahipleri/Yöneticileri" üzerinden çalışmalar yürütüldüğü görülmüştür. 6. İlgili çalışmaların yayımlandığı dergilerin en fazla sırayla, Q1 (n=13) ve Q2 (12) çeyreklik dilimde yer aldığı tespit edilmiştir.

Ulusal ve Uluslararası literatürde, yönetim ve işletme çalışmaları kapsamında, dayanıklılık konusu ile ilgili örgütsel ve takım dayanıklılığına ilişkin bibliyometrik analizi ve içerik analizi ile yapılan çalışmalar mevcut iken (Tolay ve Güler, 2022; Gerçek ve Yılmaz, 2022; Raetze, vd., 2022; Khlystova, vd., 2022), psikolojik dayanıklılık konusu ile ilgili bibliyometrik analizi veya içerik analizi ile değerlendirilen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu duruma istinaden, işletme ve yönetim alanlarında psikolojik dayanıklılık ile yürütülen çalışmaların genel eğilimlerini belirlemeye ilişkin yapılan bu çalışmanın, literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle konu ile ilgili araştırmacılar, araştırmalarını tasarlarken benzer örneklem özelliklerine sahip gruplar üzerinde çalışmalar yürütebilmesi konusunda tavsiye niteliği taşımaktadır. Çalışmalar yöntemsel olarak ayrıca incelendiğinde, çalışmalarda en fazla nicel araştırma türlerinden tarama modeli ve kesitsel yöntemin tercih edildiği görülmektedir. Bu durumda mevcut çalışmaya konu olan değişkenin zamana bağlı olarak eğilimini incelemek için boylamsal araştırma planlanabilir. Bununla birlikte, gözlem, görüşme gibi nitel veri toplama tekniklerinin de kullanıldığı karma araştırma tasarımının planlanması yönünde tavsiye verilebilir. Mevcut çalışmada, herhangi bir nitel araştırmayı destekleyen program kullanılmaması çalışmamızın kısıtını oluşturmaktadır. Diğer taraftan çalışma, Web of Science (WoS) veri tabanında, yönetim ve işletme kategorisindeki, psikolojik dayanıklılık çalışmaları ile sınırlıdır. İlgili araştırmacılara WoS veri tabanı dışında Scopus, TR-Dizin gibi indeksli yayınlar koleksiyonundan yararlanmaları önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akbulut, D., ve Yavuz, E. (2022). Örgütlerde Toksik Liderlik Davranışı: Betimsel İçerik Analizi, Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram Ve Uygulama, 5(2), 107-122.
- Akyürek, M. İ. (2022). Eğitim Yönetimi Alanında Yayımlanan Araştırmaların Eğilimleri: Betimsel İçerik Analizi, Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(33), 324-341.
- Aronsson, G., Theorell, T., Grape, T., Hammarstrom, A., Hogstedt, C., Marteinsdottir, I., Skoog, I., Traskman-Bendz, L., and Hall, C. (2017). A systematic review including meta-analysis of work environment and burnout symptoms, BMC Public Health, 17(264), 1-13.
- Bonanno, G. A., Romero, S. A., and Klein, S. I. (2015). The temporal elements of psychological resilience: An integrative framework for the study of individuals, families, and communities, Psychological Inquiry, 26(2), 139-169.
- Connor, K. M., and Davidson, J. R. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson resilience scale (CD-RISC). Depression and anxiety, 18(2), 76-82.
- Coutu, D. L. (2002). How resilience works. Harvard business review, 80(5), 46-56.
- Çalık, M., ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. Eğitim ve Bilim, 39 (174), 33-38.
- Deveci, M., ve KOÇ, E. S. (2020). Öğrenme güçlüğü konusunda yayınlanmış makalelerin karşılaştırmalı olarak incelenmesi: WoS ve TR Dizin örneği, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 9(5), 4088-4120.
- Diñer, S. (2018). Content analysis in scientific research: Meta-analysis, meta-synthesis, and descriptive content analysis, Bartın University Journal of Faculty of Education, 7(1), 176-190.
- Erdoğan, S. U., ve Çiğdemli, A. Ö. Ö. (2022). Turizm Bağlamında İşgören Devri (Turnover) Çalışmalarının Bibliyometrik Analizi: Web Of Science Örneği, Journal Of Hospitality and Tourism Issues, 4(2), 84-107.
- Fletcher, D. and Sarkar, M. (2013). Psychological resilience: a review and critique of definitions, concepts, and theory, European Psychologist, 18(1), 12-23.
- Friborg, O., Barlaug, D., Martinussen, M., Rosenvinge, J. H., and Hjemdal, O. (2005). Resilience in relation to personality and intelligence, International journal of methods in psychiatric research, 14(1), 29-42.
- Gerçek M. ve Yılmaz D. (2022). Takım Dayanıklılığı/Rezilyansı Araştırmalarının Bibliyometrik Analizi, Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi, 26(14), 228-240.
- Gong, R., Xue, J., Zhao, L., Zolotova, O., Ji, X., and Xu, Y. (2019). A Bibliometric Analysis Of Green Supply Chain Management Based On The Web Of Science (WOS) Platform, Sustainability, 11(12), 3459.
- Hillmann, J., And Guenther, E. (2021). Organizational Resilience: A Valuable Construct For Management Research?, International Journal of Management Reviews, 23(1), 7-44.
- İmamoğlu, S. Z., Serhat, E. R. A. T., ve Taşcı, V. (2022). Gelişen Ekonomilerde Sosyal İnovasyon ve Milli Yenilik Sistemlerini İnceleyen Araştırmaların Betimsel İçerik Analizi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15(2), 47-61.
- Jiseon Shin, M. Susan Taylor, Myeong-Gu Seo. Resources for Change: The Relationship of Organizational Inducements and Psychological Resilience to Employees' Attitudes and Behaviors Toward Organizational Change", Academy of Management Journal, June 1, 2012, p. 727-748
- Krippendorff K (1980) Content Analysis: An Introduction to is Methodology, Sage, Beverly Hills
- Khlystova, O., Kalyuzhnova, Y., and Belitski, M. (2022). The impact of the COVID-19 pandemic on the creative industries: A literature review and future research agenda, Journal of Business Research, 139, 1192-1210.
- Kobasa, S. C. (1979). Stressful Life Events, Personality, And Health: An Inquiry Into Hardiness, Journal Of Personality And Social Psychology, 37(1), 1-11.

- Küster-Boluda, A., Vila-López, N., and Küster-Boluda, I. (2022). A Century Of Research On Complaints: Longitudinal Bibliometric Analysis Of Wos (1900–2019), *Total Quality Management & Business Excellence*, 1-26.
- Labrague, L. J. (2021). Resilience as a Mediator In The Relationship Between Stress-Associated With The Covid-19 Pandemic, Life Satisfaction, And Psychological Well-Being In Student Nurses: A Cross-Sectional Study, *Nurse Education In Practice*, 56, 103182.
- Lee, J. H., Nam, S. K., Kim, A. R., Kim, B., Lee, M. Y., and Lee, S. M. (2013). Resilience: A Meta-Analytic Approach, *Journal Of Counseling & Development*, 91(3), 269-279.
- Luthans, Fred. (2002). Positive Organizational Behavior: Developing and Managing Psychological Strengths, *Academy of Management Executive*. 16, 57-72.
- Luthans, F., Youssef, C. M. and Avolio, B. J. (2007). *Psychological Capital: Developing The Human Competitive Edge*, 198, Oxford University Press.
- Masten, Ann and M.J. Reed. (2002). Resilience in Development. In C. R. Snyder and S. Lopez (Ed). *Handbook of Positive Psychology*, Oxford: Oxford University Press, .72-82.
- Meng, H., Luo, Y., Huang, L., Wen, J., Ma, J. And Xi, J. (2017). On The Relationships Of Resilience With Organizational Commitment And Burnout: A Social Exchange Perspective, *The International Journal Of Human Resource Management*, 30(15), 2231-2250.
- Raetze, S., Duchek, S., Maynard, M. T., and Kirkman, B. L. (2021). Resilience In Organizations: An Integrative Multilevel Review And Editorial Introduction. *Group & Organization Management*, 46(4), 607-656.
- Raetze, S., Duchek, S., Maynard, M. T., and Wohlgemuth, M. (2022). Resilience in organization-related research: An integrative conceptual review across disciplines and levels of analysis, *Journal of Applied Psychology*, 107(6), 867.
- Orbay, K., Miranda, R., and Orbay, M. (2020). Building journal impact factor quartile into the assessment of academic performance: A case study, *Participatory Educational Research*, 7(2), 1-13.
- Škare, M., Blanco-Gonzalez-Tejero, C., Crecente, F., & del Val, M. T. (2022). Scientometric analysis on entrepreneurial skills-creativity, communication, leadership: How strong is the association?. *Technological Forecasting and Social Change*, 182, 121851.
- Shin, J., Taylor, M. S., and Seo, M. G. (2012). Resources For Change: The Relationships Of Organizational Inducements And Psychological Resilience To Employees' Attitudes And Behaviors Toward Organizational Change, *Academy Of Management Journal*, 55(3), 727-748.
- Suri, H., and Clarke, D. (2009). Advancements in research synthesis methods: From a methodologically inclusive perspective, *Review of Educational Research*, 79(1), 395-430.
- Stoverink, A. C., Kirkman, B. L., Mistry, S., and Rosen, B. (2020). Bouncing back together: Toward a theoretical model of work team resilience, *Academy of Management Review*, 45(2), 395-422.
- Siltanen, S., Tourunen, A., Saajanaho, M., Palmberg, L., Portegijs, E., and Rantanen, T. (2021). Psychological resilience and active aging among older people with mobility limitations. *European journal of ageing*, 18(1), 65-74.
- Tolay, E., ve Güleriyüz, Ö. (2022). Yönetim Alanındaki Örgütsel Dayanıklılık Makalelerinin Bibliyometrik Analizi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(4), 3033-3052.
- Villavicencio-Ayub, E., Jurado-Cárdenas, S., and Valencia-Cruz, A. (2014). Work Engagement And Occupational Burnout: Its Relation to Organizational Socialization and Psychological Resilience, *Journal Of Behavior, Health & Social Issues*, 6(2), 45-55.
- Xiang, Y., Dong, X., and Zhao, J. (2020). Effects Of Envy On Depression: The Mediating Roles Of Psychological Resilience And Social Support, *Psychiatry Investigation*, 17(6), 547.
- Nassif, V. M. J., and Garçon, M. M. (2022). The integrative approach in the study of resilience in female entrepreneurship, *European Journal of Training and Development*, (ahead-of-print).